

Het Raakt Je

De impact van palliatieve zorgverlening op studenten en jong gediplomeerde verpleegkundigen

M.E.A. van Sasse van IJsselt, E.J.M. Bakker, M.A.R. Boonstra, S. Stout-Kerstjens, C.M. Dekker-van Doorn, F.E. Witkamp

ACHTERGROND

Voor studenten Verpleegkunde en jong gediplomeerde verpleegkundigen is palliatieve en terminale zorgverlening (PTZ) in het ziekenhuis complex en belastend. De confrontatie met patiënten in de palliatieve fase verhoogt het risico op stressklachten. Stress speelt een belangrijke rol in het vroegtijdig verlaten van de opleiding of het beroep. Kennis over de risicofactoren van het bieden van PTZ op vroegtijdige uitval en over preventieve interventies is belangrijk.

METHODE

Vraag: Wat is de emotionele impact van PTZ op studenten en jong gediplomeerden en welke ondersteuningsmogelijkheden zijn er?

Design: Parallel kwalitatief (individuele en focusgroep interviews) en kwantitatief onderzoek (Rotterdam MOVE2PZ-vragenlijst voor het meten van kennis en opvattingen van verpleegkundigen over palliatieve zorg).

Setting en populatie: Opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Rotterdam (39 derdejaars studenten), afdeling Interne Oncologie van Erasmus MC Kanker Instituut (12 studenten (mbo-V en hbo-V) en jong gediplomeerde (≤ 2 jaar) verpleegkundigen).

Periode: September 2015 tot juni 2016.

RESULTATEN

Literatuur en exploratief praktijkonderzoek toonden een scala aan ervaren emoties.

Blij	Bedroefd	Bang	Boos
Affectie	Moeite met lijden van patiënt	Terreur	Onmacht/machteloos
Support	Verdriet	Moeite met lijden van patiënt	Stress
Echtheid	Teleurstelling	Oncomfortabel	Afkeer
Liefde	Stress	Onzekerheid	Boosheid/woede/frustratie/irritatie
Kracht	Psychische en emotionele pijn	Onmacht/machteloos	Psychische en emotionele pijn
Blijdschap/plaatsvervangende blijheid	Schuldgevoel	Hopeloosheid	Vijandigheid
Bevrediging	Ontevredenheid	Stress	Ontevredenheid
Leerervaringen	Medeleven	Afkeer	Onerlijk
Blijdschap eigen situatie verpleegkundige		Bang emoties te tonen/groot houden/schaamte	
Zelfvoldoening		Psychische en emotionele pijn	
		Angst	
		Schuldgevoel	
		Bang	

Studenten Verpleegkunde worden gedurende hun opleiding in de praktijk geconfronteerd met palliatieve zorg, maar voelen zich onvoldoende toegerust.

Kenmerken van studenten	
Geslacht vrouwelijk	100%
Leeftijd < 30 jaar	95%
Huidige stage in ziekenhuis	74%
Ervaring met palliatieve zorg	
≥ 1 palliatieve patiënt per week	44%
Ervaring met overlijden van patiënten	
> 5 per stage	39%
2-5 per stage	46%
Kennis en voorbereiding op palliatieve zorg	
Kennisstellingen correct beantwoord (maximaal 20)	9 (sd 2)
Voelt zich voldoende toegerust voor palliatieve zorg	21%
Vindt dat palliatieve zorg een van belangrijkste onderdelen van curriculum zou moeten zijn	69%

Zowel persoonlijke als organisatorische risicofactoren voor stressklachten werden in de literatuur en in de praktijk gevonden.

Persoonlijke factoren	Organisatorische factoren
Onvoldoende theoretische voorbereiding	Gebrek aan begeleiding/mentorschap
Weinig praktische ervaring	Weinig emotionele ondersteuning
Niet bespreken van emoties, zorgen of verdriet	Werkdruk
Het goed/perfect willen doen	Combinatie van palliatieve en curatieve zorgverlening

Studenten en jong gediplomeerden benoemden in de praktijk verschillende behoeften aan ondersteuning. In de literatuur werden verschillende interventies gevonden die daaraan (deels) tegemoet kunnen komen.

Interventies (literatuur) →	Simulatie Programma	Intervisie Programma	Supervisie Programma	Psychologische Training	Palliative Care Companion
↓ Behoeft aan steun (praktijk)					
Simulatie	✓	-	-	-	-
Werkervaring	✓	✓	✓	✓	✓
Intervisie	-	✓	-	-	✓
Professionele begeleiding	-	-	-	-	-
Meekijken	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-
Eigen waarden nagaan	-	✓	✓	✓	✓
Supervisie	-	-	✓	✓	✓
Ondersteuning van familie	-	-	-	-	-

✓, -, -/- = Interventie komt wel (✓) of niet (-) tegemoet aan behoefte, of kan bij bepaalde invulling daaraan tegemoetkomen (-/-)

CONCLUSIE

Verschiedende risicofactoren voor stressklachten zijn aanwezig voor studenten Verpleegkunde en jong gediplomeerden wanneer ze in een ziekenhuis worden geconfronteerd met oncologische patiënten in de palliatieve fase. Er zijn hiaten in kennis en vaardigheden en ze ervaren veel verschillende emoties die ze nauwelijks bespreken. Meer aandacht voor kennis en voor het (h)erkennen, bespreken en begrijpen van eigen emoties zijn belangrijk tijdens de opleiding. Intervisie en Palliative Care Companion zijn potentieel geschikte methoden voor ondersteuning in de praktijk.

CONTACT

Erica Witkamp
E-mail: f.e.witkamp@hr.nl
Website: hr.nl/hetraaktje